

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 31 (136)

1994 m. lapkritis

Trumpai apie įvykius

- Verslininkų preidento A.Stašaičio, kalinamo Lukiškėse už ižūlį mokesčių nemokėjimą, tardymas baigtas. Laukiama teismo. Lietuviškasis Ostapas Benderis sugebėjo apgauti gausų būrij patiklių piliecių.
- "Breitlingo" pasaulio akrobatinio skraidymo taurės varžybų čempionas Jurgis Kairys šių metų Pasaulio taurės varžybose iškovojo antrą vietą. Vicečempionas kaltina teisėjus sukčiavimu. Vengrijoje teisėjauta be priekaištų, o Šveicarijoje "pajutęs išorinį spaudimą".
- Lapkričio 6d. Varėnoje pašventinta naujoji šv.Arkangelo Mykolo bažnyčia. Ji pastatyta 1944m. sudegintos bažnyčios vietoje. Pirmąsias šv.Mišias koncelebravo Apaštalų sosto nuncijus Chiusto Mullor Garcia, Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis, parapijos klebonas Pranciškus Civilis ir kiti j iškilmes atvykę kunigai.
- Lapkričio 9d. žurnalas "Caritas" šventė savo pirmojo penkmečio jubiliejų. Šiuo metu mūsų šalyje leidžiami trys katalikiški žurnalai- "Caritas", "Naujasis židinis" ir "Katalikų pasaulis".
- 1993m. Varšuvoje buvo išleista knyga "Lenkijos istorija skaičiais", skirta mokykloms kaip pagalbinė istorijos mokymo knyga. Čia pateikiami žemėlapiai ir rašoma, kad Vilnių ir Vilniaus kraštą Lenkijos valstybės dalį- okupavo Lietuva 1939m. Po Lietuvos ir Lenkijos gerų santykų sutarties pasirašymo šis vadovėlis turėtų būti pakeistas kitu, nepropaguojančiu šovinizmo politikos.
- Seimo nariai A.Stasiškis, A.Kubilius, L.Andrikienė, A.Vaišnoras ir N.Ambrazaitytė pateikė Generaliniam prokurorui, VSD generaliniam direktoriui, VR ministriui, Ryšių ir informatikos ministrui ir Teisingumo ministriui paklausimą, ar néra piktnaudžiavimų pasiklausant pokalbių telefonu. LR Konstitucijos 22 straipsnis byloja, kad "asmens susirašinėjimas, pokalbiai telefonu, telegrafo pranešimai ir kitoks susižinojimas neliečiamas".
- Lapkričio 22d. sukanka 100 metų, kai gimė Kazys Musteikis, Lietuvos generolas, Krašto apsaugos ministras (1938-1940). Jis siūlė atmetti sovietų ultimatumą ir pasipriešinti raudoniesiems. Pasitraukė iš Lietuvos kartu su preidentu A.Smetona. Mirė Čikagoje 1977m.
- Vyriausybė nutarė įsteigti 250 tūkstančių litų premiją už informaciją, kuri padės atskleisti geležinkelio tilto per Bražuolę sprogdinimo organizatorius ir vykdytojus.
- Po paskutinių susitikimų su Rusijos ambasadoriumi V.Ivakovu Lietuvos diplomatai jau nebeneigia, kad Rusija daro Lietuvai politinį spaudimą dėl karinio tranzito per mūsų šalį sutarties.
- Seimo užsakymu Lietuvos informacijos institutas išleido pataisyta informacinių leidinių "Oficialusis Vilnius". Be kitos informacijos, čia yra sąrašas populiarusių laikraščių ir žurnalų. Be dienraščių, čia paminėtas žurnalas vaikams "Genys", "Moksleivis", "Kinas", net "Hobby". "Tremtinis" neįrašytas, nors jis vienintelis skirtas didžiulei tautos genocido aukų šeimai. "Oficialusis Vilnius" išleistas keliomis užsienio kalbomis.

Parengė Edmundas SIMANAITIS

Mielai mūsų skaitytojai!
Prasione "Tremtinį" užsisakyti
pašte pusę metų. Leidinio kaina
pusę metų - 14.40Lt.
(pašto paslaugos 3.26Lt).
Prenumerata jau vyksta, baigsis
lapkričio 30d.
"Tremtinio" indeksas 67388

Valstybės gynimo pusamžio sukaktis

Prezidentas nemégsta partizanų

Neturime nepriklausomos Lietuvos, neturime savos istorijos, neturime lojalios Lietuvai policijos, neturime saugumo, neturime patriotinės vyriausybės. Tieki metų kovojo mūsų tévai ir broliai, tiek paguldė galvų, o mes neišsaugojome Nepriklausomybės. Véi atidavéme valdžią komunistams.

Seimo dauguma neva depolitizavo mokyklas, todėl Vasario 16-ąją ir per kitas šventes minéjimus retilai tepamatysi mokytojus, mokiniai ir studenčiai. Ištikimi taip sunkiai atgautai nepriklausomybei liko tik politiniai kaliniai ir tremtiniai, nors ir iš jų kai kurie nuéjo prie LDDP lovio. Neišdavé idealų šauliai, savanoriai, yra ir jaunimo, kuris, tikiu, nepabijos stoti į kovą už savo tévynės laisvę.

Lapkričio 5d. Kaune įvyko partizanų ir ryšininkų saskrydis, skirtas laisvés kovų 50-mečiui. Nesutalpino visų Universiteto salę. Nors galvos pabalios, bet širdys ir dvasia stipri. Einant iš Karmelitų bažnyčios su pašventinta partizanų vėliava, nebuvo užmirštas rikiuotés ritmas ir kariška daina. Deja, salėje nesimatė nei prezidento, nei ministro pirminkino. Taip ir išlenda yla iš maišo- komunistai lieka komunista, kad ir kaip jie vadintu. Jie ir dabar nekenčia ir bijo partizanų, politinių kaliniai ir tremtiniai. Jiems turėtų būti gėda bent prieš pasauliukų visi sužinos, kaip Brazauskas ir jo partija bei vyriausybė "pagerbė" partizanų sukaktį.

Gediminas KATINAS



Partizano dienos minėjime. Lietuvos laisvés kovų partizanų ryšininkės: Onutė Kondrotaitė-Trakimienė, Natalija Pupeikienė ir Birutė Runaitė-Šidlauskienė

Pažvelkime į nuotrauką

Šeštadienį, prieš Vélines, Kryžių kalvelėje Kaune buvo atidengtas atminties koplystulpis lietuvių tautos Vilties prezidentui, ambasadoriui Stasui Lozoraičiui. Nuotraukoje užfiksotas paminklinio koplystulpio šven-

tinimo momentas.

Šios moterys susibûrė neatitinkinai. Jas sieja panašūs likimai, dvasiniai ryšiai.

Nuotraukos kairėje- Stasio Lozoraičio našlė Daniela Lozoraitis, dviejų šalių- Italijos ir Lie-

tuvos- dukra, daug padėjusi savo vyru deramai atstovauti Lietuvai.

Greta jos stovi Liučija Čarneckaitė-Jasiukevičienė, Lietuvos pasiuntinio Italijoje 1925-1939m. Valdemaro Čarneckio dukra, gimusi ir augusi Romoje, 1939m. su tévais atvykusi į Lietuvą, o 1941m. birželio 14d. trylikos metų amžiaus ištremta prie Laptevų jūros. I Lietuvą sugrįžo 1958 metais. (Baigė Jakutsko dailės mokyklą, Vilniaus dailės institutą, daug metų dirbo Vilniaus operos ir baletu teatre dailininkė.)

Dešinėje stovi Gražina Ručytė-Landsbergienė, ceremonijoje negalėjusio dalyvauti Vytauto Landsbergio žmona, kuria buvo įteiktas Rūpintojėlis, linkint, kad V.Landsbergiui "Stasio Lozoraičio dvasia suteiktų stiprybęs".

(nukelta į 2 psd.)





Antanas PAULAVIČIUS

Nuleiskit vėliavas vasari

Po Seimo rinkimų

O kryžių žeme, tėviške smūtkelių,
Tremta ir kalinta gūdžioj nakty,
Kodel pasirinkai sau vergo kelią,
Kam užsidėjai grandines pati?

Ar ne gana nešei nelaisvės junga,
Ar tau galva nuo melo taip apsunko,
Kad tu sava valia artėji prie vergovės,
Pamiršusi, kaip Zalgiryje koveis?
Gal apakai nuo smurto begalini,
Kad tuos išsirinkai, kurie tave kankino?
Jie Seimo kaireje dabar susėdo,
Vaikų vaikams užtraukė baišą gedą.

O iš raištų, iš revų ir bedugnių šuliniai
Dar balsas nukankintų tebeskrodžia tyla,
O iš platybių Sibiro šaukimas tremtiniai
Parvežkit kaulus! - vis dar nenutyla...

Kur tu išsiruošei, kur eisi tu, tėvyne,
Tokia apnuoginta vidur dienos baltos?
Išklausyk dar kartą, paskutinį,
Kaip gaudžia, skamba varpas nuolatos -
Nuo Suvalki jos šitas gaudesys,
Netrikdo jo nei Varpiniuko kosulys...
Ir žemė prie Kudirkos kapo ima trūkineti,
Krauju išspjaudytį jo žodžiai vos girdēti:
Lietuva, tėvyne mūsų, tu didvyrių žeme...
O jie Seime- jų rankose tautos mandatas,-
Baisus arteja išdavysčių metas...
Ir kai išmuš niekšybės valanda,
Tuoju Seime pakils ranka juoda,
Ir prlesiai jie šventiąjā pamynę,
Be nuosprendžio sužaudys Lietuvą tėvyne,
Ir laisvės aukuras patsai užges-

Nuleiskit vėliavas,
Užpūskite žvakes!

Kitos tėvynės neturiu,
Tik ja, tiktais ja viena-
Dangus čia pilnas vyturių,
Ju čiułbesys per kiaurą dieną...

O kryžių žeme, tėviške smūtkelių,
Jau linksta, linksta maldai mano kelias.
Parpulsiu aš ant žemės tos,
Ant savanorių apgintos,
Ant kruvinos, kur pėdos partizanų... --
O Lietuva, o tėviškėle mano! --
Išdžiūvusi burna žodžius vos taria:
Užpūskit žiburius,
Nuleiskit vėliavas vasarą!

Pažvelkime į nuotrauką

(atkelta iš 1 psl.)

G.Landsbergienė vos devyniolikos metų buvo ištremta į Irkutsko sritį, Baikalo ežero Olchono salą. I Lietuvą grįžo 1957 metais. (Mokėsi Sverdlovsko konservatoriuje, baigė Vilniaus konservatorių, daug metų dirbo Vilniaus operos ir baletų teatre koncertmeistere, dėsto Muzikos akademijoje.)

Priešais ją sėdi 96-erių metų Eleonora Šaltenytė-Čarneckienė, Neprilausomo Lietuvos diplomato Valdemaro Čarneckio našlė E.Čarneckienė gimė ir užaugo Amerikoje, studijavo vokalą, Vašingtone dirbo Lietuvos pasiuntinybėje. 1923m. tapo Lietuvos pirmojo pasiuntinio Amerikoje V.Čarneckio žmona. (V.Čarneckis-Lietuvos Steigiamojo Seimo narys 1918m., susiseikimo ministras 1919m., vėliau užsienio reikalų ministras, Krikščionių demokratų sąjungos prezidiumo narys, 1924-1925m.- Lietuvos pasiuntinys London, 1925-1939m.- Italijoje. 1939m. V.Čarneckis atšaukiamas į Lietuvą, jį paleičia Stasys Lozoraitis-mūsų Vilties preidento S. Lozoraičio tėvas, kuris iki tol atstovavo Lietuvai prie Šv. Sosto. 1941m. birželio 14d. V.Čarneckis su šeima suimtas Kaune, atskirtas nuo šeimos ir 1942m. sušaudytas Sverdlovsko lageryje.) E.Čarneckienė su penkiais vaikais gyveno ištremta prie Laptevų jūros. Perejusi tremties golgotą, į Lietuvą sugrįžo 1958 metais.

Galbūt kada nors išspildys šių moterų ir visų mūsų svajonė-matyti Lietuvą tokia, kokia ją norėjo ir nori matyti garbūs mūsų tautos vyrai.

Jurėte MARCINKEVICIENĖ
Rimo Maleckio nuotrauka

Kaunas

Parengė
Edmundas SIMANAITIS

**Vis mažiau
pasitikėjimo Seimu**

Tautininkų sąjungos frakcijos seniūnas L.Milčius lapkričio 8d. padarė pareiškimą dėl didžiančio visuomenės nepasitenkinimo Seimo darbu. Pareiškėjas mano, kad LDDP nevykdo daugumos rinkinių pažadų, būtent, "realus darbo užmokestis, pensijos, stipendijos, pašalpos daugumai piliečių yra nepakankamos pragyvenimui; visuomenė praranda paskutines viltis atgauti nuvertintus indėlius; pasinaudoti valstybinio turto privatizavimo įstatymo galimybėmis; pagaliau atgauti sovietinės valdžios metais nusavintą turtą, žemę, atkurti teisingumą". Seimo narys L.Milčius siūlo, ko reikėtų imtis, kad Seimo autoritetas sustiprėtų. Pirmiausia reikėtų svarstyti "svarbiausius socialinius, ekonominius, teisėtvarkos ir valstybės saugumą bei nepriklasomybę įtvirtinančius įstatymus; vengti keisti ar papildyti įstatymus pagal "grupuočių interesus"; dažniau išklausyti Vyriausybės, atskirų ministrų bei pareigūnų informacijas aktualiausiais klausimais; dažniau transliuoti plenarinius Seimo ir svarbesnius Seimo komitetų posėdžius; nagrinėjant aktualias problemas į Seimą kviečti partijų, visuomenės atstovus ir specialistus; Seimo nariams, nelaukiant, kol bus priimtas įstatymas, deklaruoti visas gautas ir gaunamas pajamas nuo darbo Seime pradžios".

Kai kurie Seimo nariai pasigedo šiame pareiškime kad ir trumpo svarbiausią ir pirmiausia svarstytinį įstatymų sąrašo.

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMU**Nacionalinis saugumas ne
visiems vienodai rūpi**

Lapkričio 7d. septynių Seime atstovaujamų Lietuvos partijų atstovų pasitarime nacionalinio saugumo klausimais susitarta sudaryti bendrą nacionalinio saugumo koncepcijos projekto tobulinimo koordinacinę grupę, į kurią jei tų partijų atstovai. Pasitarime dalyvavo atstovai: Centro sąjungos- R.Ozolas, Demokratų partijos- S.Pečeliūnas, Krikščionių demokratų partijos- P.Katilius, PKTS- P.Jakučionis, Socialdemokratų partijos- A.Sakalas, Tautininkų sąjungos- L.Milčius, Tėvynės Sajungos- A.Stasiškis. Valdančiosios partijos- LDDP- atstovų pasitarime nebuvo.

**Kaip taisytinos premjerų
gyvenimo ydos?**

Teismas pradėjo svarstyti Premjero A.Šleževičiaus pareiškimą prieš prof.V.Landsbergį. Pastarojo atstovai paraiškalavo bylą papildyti būtinais dokumentais. Teismas nutarė pareikalauti iš Vyriausybės išvadų dėl "Vilantos" reorganizavimo, paties Premjero A.Šleževičiaus, Valstybės kontroleriaus V.Kundroto pasirašyto ataskaitos, taip pat stenogramų Seimo neeilinio posėdžio, kuriame Premjeras buvo pažadėjęs pateikti išsamų pranešimą apie "Literatų svetainės" privatizavimą, ir kitų dokumentų.

Prof.V.Landsbergis pasakė, kad ši byla svarbi keliais aspektais, kurių "nagrinėjimas gali padėti mums susivokti, kokioje visuomenėje gyvename ir kaip taisytinos to gyvenimo ydos. Todėl aš noriu, kad nagrinėjimas būtų išsamus".

Kitas teismo posėdis turėtų įvykti gruodžio 5d.

Susprogdintas ne tik Bražuolės tiltas

Lapkričio 6-osios ryta dar nenustatyti asmenys susprogdino netoli Vievio geležinkelio tiltą per Bražuolės upelį. Opozicijos vadovas prof.V.Landsbergis ši diversijos akta pavadiro "labai pavojingu ir nežmonišku". Seimo pirmininkas Č.Juršėnas tilto susprogdinimą įvertino kaip "teroristinį diversinį aktą, įvykdytą prieš Lietuvą vidaus arba užsienio prieš". Prezidentas A.Brazauskas sušaukė pasitarimą, kuriame dalyvavo jėgos struktūrų vadovai. Buvo nutarta sustiprinti svarbių objektų apsaugą. Tautininkų frakcijos seniūnas L.Milčius geležinkelio tilto susprogdinimą pavadino diversija, "nereikalinga nei pozicinėms, nei opozicinėms jėgomis". Tik dėl atsitiktinumo ir netoli diversijos vietos gyvenančių gyvenojančių pastangų išvengta didelių žmonių aukų.

Tačiau susprogdintas ne tik Bražuolės tiltas. Kartu susprogo porą metų "laisvosios" spaudos pūstas mitas apie savanorių ir šaulių nenaudingumą ir net žalą Lietuvai. Šis diversijos aktais pirstu prikišamai

rodo, kad tai neįvyktų, jei teritorinės gynybos principo įgyvendinimui Prezidentas, Seimas ir Vyriausybė skirtų dėmesį, organizacinę ir kitokią paramą. SKAT struktūros apima visą šalį. Jos reikalauja mažiausiai biudžetinių lėšų, patyginant su kitomis jėgos struktūromis. SKAT tinklą derinant su Šaulių sąjungos tinklu, lengva organizuoti ne tik svarbių objektų apsaugą, bet ir apskritai kontroliuoti padėtį šalyje, užkirsti kelią gatvių banditizmui, chuliganizmui ir net gerokai sutramdyti mafijos veiklą.

Sprogo ir dar vienas burbulas apie KGB struktūrų neva išnykusį pavoju atskirkusiai Valstybei. Jokios diversijos, didieji ekonominiai nusikaltimai, aferos, su tuo susijusios žmogžudystės nevyko ir nevyksta be tiesioginio ar netiesioginio KGB dalyvavimo.

Dėl dviejų pastarųjų "sprogimų" verta šušaukti skubų pasitarimą, bet... pas ką? Ir vis tiek verta, nors ir smarkiai vėluojant. Ar Prezidentas ryšis tokiam žingsniniui?

**Valdžios vyru daug,
Valstybės vyru-maža**

Seimo nario Kazimiero Uokos pradėta "bado akcija" prieš Vilniaus biurokratų vykdomą Lietuvos pramonės ir ūkio griovimo politiką, prieš nacionalinį orumą žeidžiančias nuolaidas mūsų valstybės nedraugams" sukelė platų atgarsį visuomenėje.

Lapkričio 8d. Seimo narys A.Endriukaitis paskelbė pareiškimą, kuriame rašoma, kad "šiandien Lietuvoje... senųjų laikų įprastinių bjaurus veidmainiavimas, proformizmas, juodujų jėgų toleravimas ir klestėjimas, atviriausiu skandalu numarinimas, nutylėjimas kelia ne nerimą, o ateities siaubą. Mégavimasis valdžia ir galia, galimybė būti atjautos ir padorumo turėti užgožia neprilausomos Lietuvos viziją, daugumą valdžios vyru, ginant Valstybės neprilausomybę, paverčia niekingais bailiais. Tai dvasinis skurdas, prilygstantis apiplėštų Lietuvos žmonių turtiniams skurdui.

Matyt, K.Uoka supranta, kad Lietuvoje yra valdžios vyru, bet maža Valstybės vyru. Taip paprieškaištanti galima daugeliui Seimo narių. K.Uoka nori visiems tai pasakyti. Tai reikalinga, nes nedorieji mano, kad kiti to nesupranta ar nemato... Iš K.Uokos veiksma vertinimui, kuriuos daro aukščiausios valdžios vyrai, aiškiai prasikiša nesupratimo, skirtų vertybų pripažinimo ir liūdno nutolimo nuo gėrio faktas. Ji reikia apmasyti ir paskelbti."

Valstybės kontrolei - 75-eri

Jubiliejaus proga VKD užsakymu išleista VU teisininko dr.A.Katkaus knyga "Lietuvos valstybės kontrolė". Knygoje šeši skyriai. Tarpukario Lietuvos valdininkai pasižymėjo sažiningumu, aukšta dorove, griežtais laikėsi profesinės etikos reikalavimų. Sovietmečiu Valstybės kontrolė greitai buvo paversta akla kompartijos reikalavimų vykdytoja be teisės atlikti savo funkcijas savarankiškai. Atgimimo metais K.Uoka, nors ir ne profesionalas, gerai organizavo darbą. Deja, po dviejų metų Seimas ji atleido. Dešimtasis Valstybės kontrolierius- dr. V.Kundrotas dirba itin sudėtingomis salygomis. Atvirai grobstomas valstybės turtas: apskrūs sovietmečio veikėjai sugebė už menką nieką paversti savo asmenine nuosavybe įmones, pastatus, transportą. Valstybės pareigūnams stinga sažiningumo.

A.Katkaus knygoje nušviestą padėti patvirtinto spalio viduryje Seimui pateikta VKD ataskaita. Šios valstybės ištikusios gėdingos nelaimės svarbiausios priežastys, anot Valstybės kontroleriaus V.Kundroto, yra neteisėtas privatizavimas, naudojantis gundančiais, tikriausiai tyčia paliktais infliacijos ir indeksacijos skirtumais ir atsisakymas indeksuoti valstybės turtą.



IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMU

Parengė
Edmundas SIMANAITIS

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMU

Ar V.Lingio žudikų byla buvo finalinė?

Žurnalisto V.Linglo žudikų byla 'nepriklausomoje' spaudoje buvo nušvilečlama taip plačiai, kaip nė viena kita iki šiol atskūrusioje Lietuvoje. Kartais atrodydavo, kad greta pilletiško, doro sieklimo išgirsti teislingą Temidės nuosprendį yra ir kitų interesų. Lapkričio 10d. Aukščiausiojo Teismo baudžiamųjų bylų kolegija paskelbė nuosprendį: Borisul Dekanidzel skirta mirties bausmė sušaudant, I.Achremovui- kalėjimas iki gyvos galvos, V.Slavickliui- 14 metų kalėjimas ir B.Boblčenkiui- 13 metų kalėjimas.

Dar porą savaičių prieš nuosprendžio paskelbimą Seimo narė R.Hofertienė sutiko atsakyti į keletą klausimų. Atsakymai aktualūs ir po nuosprendžio.

Ar V.Lingio žudikų procesas nepasibaigs kaip "Centurionio" byla?

Dar daug "centurioninių" bylų nesibaigs taip, kaip turėtų baigtis. Bet tai ne dėl vieno ar kito teisininko nesąžiningo darbo, o dėl visos teisinės sistemos sudūlėjimo. Niekada negalima teigti, kad vienos ar kitos srities darbuotojai nesąžiningi, blogi ir pan. Tuomet neteisus ir tas, kuris taip teigia. Teisinė sistema yra supuvusi, ją pačiai pavieniai dori teisininkai, iš prigimties sažiningi žmonės. Taip ir turėjo būti, nes kuriant šią sistemą to ir buvo siekiama. Jau atrenkant teisės studentus buvo stengiamasi, kad nepatektų "liaudies prieš", tremtinių, politinių kalinių ir kitų slaptą Nepriklausomybės viltį puoselėjusių žmonių ne tik vaikai, bet ir tolimesni giminaiciai. Kai šis pokalbis pasirodys laikraštyje, tikriausiai V.Lingio žudikų procesas bus pasibaigęs. Tačiau matant tokio skausmingo teisminio proceso metu nemažai teisinių-politinių vaidybos elementų, kyla abejonių dėl proceso baigties teisungumo. Viena aišku, kad net ir smulkiose bylose ar šiaip konfliktinėje situacijoje pirmiausia stengiamasi atsikratyti teisungumo ieškotojų ar tų, kurie ką nors daugiau žino už kitus. Žurnalisto V.Lingio nužudymo byla



Seimo narė Romualda Hofertienė
Autoriaus nuotrauka

turėtų būti finalinė teisungumo, o tiksliau- neteisungumo- lūne. Antra, bylos baigtų lems tai, kiek ir kokio lygmens trijų ar keturių valdžių atstovai yra susiję su šia byla.

Ar ekonominiai nusikaltimai, "prichvatizacija", indėlių nusavinimas, korupcija, reketas, vagystės ir žmogžudystės neturi bendrų šaknų?

Bendra šių nusikaltimų šaknis- sažinės neturėjimas, tauresnių idealų sto-

ka, savanaudišumas. Ir korumpuotų valdininkų, ir reketininkų, ir "prichvatizuotojų" siekimas vienas- turtai sau ir artimesiemis. Jie nepagalvoja, kad daiktai- laikini, o garbė ir sažinė- amžinosis vertybės. Valdininkams turėtų būti keiliami itin dideli reikalavimai. Už mažiausią savanaudiškumą jie turėtų būti nedelsiant atleidžiami iš pareigų. Deja, regime pynę- tie, kurie turėtų atleidinėti, dažnai patys turėtų būti atleisti. O su negausia sažininingų dalimi skubama susidoroti. Viena išvada aiški- ekonominiai nusikaltimai visada susilieja su korupcija ir reketu. Šaknys taip susipylynuos, kad jas lengviau nukirsti negu atskirti. Dabar valstybėje "prioritetas"- blogiui.

Kas suinteresuotas, kad šios blogybės bent kol kas nebūty išrautos?

Viskas prasideda nuo viršaus. Jei viršunė- Seime, Vyriausybėje, teisėsaugoje nebūty korumpuotų pareigūnų ir nusikaltelių, tai "apačios" tuoju pat būtu sutvarkytos. Šakneles greit išrautume. Bet kaip išrauti pusšimtį metų laistytas, kelias sluoksniai susipylynuos šaknis, einančias iš viršaus žemyn? Štai kas suinteresuotas, kad blogybės veštę. Kuo daugiau blogybų, tuo lengviau paslėpti savo juodus darbus. Todėl kiekvienas bent kiek save gerbiantis žmogus turi tapti savo valstybės šeimininku, piliečiu ir jau bent balsuodamas turėtų ištarti blogiu "Ne!!!"

Kaip Jūs paaiškintumėte, kad žurnalisto V.Lingio žudikai- žydas ir rusai? Ar nežvelgiate ryšio su užsieniu?

Kaip gali nebūty ryšiu su užsieniu, o ypač tų organizacijų, kurioms tie ryšiai net sovietmečiu buvo prieinami arba jie buvo jų darbo dalis. Ryšiai niekur nepradingo. Nuo KGB atsitraukė dalis doresnių asmenų, o tie, kurie turėjo daug nuodėmių, dabar dar labiau suaktyvino veiklą, nes jaučia, kad "dabar arba niekada". Skaudžiausia būty, jei V.Lingio žudikai būty lietuvių. Nusikaltimas, kaip ir nusikalstama organizacija, tautybės neturi. Argi lietuvių sukūrė po okupacijos nusikalstamas organizacijas? Nesistebiu, kad ten tik dalis lietuvių. Argi mes būtume tokie, jei nebūty buvę fizinio ir dvasinio genocido? Be to, argi jis jau baigėsi?

Dėkoju už atsakymus.

komunista, paliko. Kaip anksčiau oficialioji partija, taip dabar "tikriji", ir toliau liaudži stengiasi išlaikyti drausmingą. Stebétina, kad ne tik išeivijos politologai, bet ir opozicija Lietuvoje nesuprato, kodėl valdančioji partija ir vyriausybė įvykusime referendume pasirinko boikoto taktiką. Pats prezidentas viešai pareiškė: "Aš nebalsuosiu". Tai buvo ženklas "tikriesiems" sustiprinti budrumą, kad referendumą laimėtų boikotu. Juk referendumas buvo įstatymiskai patvirtintas, ir normalioje demokratijoje prezidentas negalėjo agituoti, kad tauta įstatymą boikotuot. Galėjo raginti balsuoti NE. Bet valdančioji partija buvo mirtinai nusigandusi, kad su referendumu gali baigtis jos valdžia. Referendumu pralaimėjimą nulémė ne tautos sąmoningumas, kaip aiškina valdančioji par-

Baltijos Asamblėjos 5-oji sesija Vilniuje

Dar lapkričio 9d. spaudos konferencijoje Baltijos Asamblėjos prezidiumo pirmininkas E.Bičkauskas informavo apie lapkričio 12d. prasidėjančią Baltijos Asamblėjos sesiją. Joje dalyvavo per 170 valstybių aukštų pareigūnų, valdininkų, politikų. Baltijos regionas istoriskai, geopolitiškai, ekonomiškai yra vienintas. E.Bičkausko nuomone, "pasaulinės politikos aplinkybės mus stumia vieną į kitos glėbę". Todėl reikia suformuoti Baltijos šalių strategiją. Sesijoje šio tikslas ir buvo siekta. Asamblėja apsvarstė daug gyvybiškai svarbių visoms trimis šalims klausimų, pavyzdžiu, dėl vizų režimo, dėl pasienio punktų darbo gerinimo, dėl bendradarbiavimo švietimo, kultūros ir mokslo srityje, dėl bendradarbiavimo tarptautinėse organizacijose, dėl bendradarbiavimo siekiant narystės Europos Sajungoje ir kt.

Sesijos darbe dalyvavo visų trijų šalių Premjerai, Lietuvos Respublikos Prezidentas A.Brazauskas. Buvo svečių iš Šiaurės Tarybos, Beniliukso parlamento, Vakarų Europos Sajungos Asamblėjos, Europos Tarybos.

Baltijos šalių bendradarbiavimui alternatyvos nėra. Tokia pagrindinė sesijos darbo išvada.

Čečėnai dėkoja baltijiečiams

Spalio 29d. Grozno mieste įvyko Čečėnų tautos nacionalinis suvažiavimas, kuris priėmė dešimties punktų nutarimą. Jame konstatuojamas čečėnų tautos genocido, vykdomo "Rusijos aukščiausios valstybinės politikos rangu, atvira agresija, intervencija ir pačiomis sunkiausiomis formomis žmogaus neapykantos persunkta prievara", faktas.

Suvažiavimas pažymėjo, kad "ypač lietuvių, latvių ir estų tautos suprato, užjautė, pripažino ir aktyviai palaikė čečėnų teisę į nepriklausomybę", kad baltijiečiai "vienodai brangina ne tik savo, bet ir kitos tautos laisvę". Čečėnų tautos suvažiavimas nepatenkinamai įvertino teisėsaugos organų darbą, pareikalavo ryžtingai "išvalyti aukščiausiojo ir vidurinio valdžios ešelonų kadrus". ir, kol nesibaigė "Rusijos imperijos agresija, neorganizuoti jokių rinkimų į Čečėnijos Respublikos lėkerija valdžios organus".

tija, bet baimė. Daugumas žmonių bijojo pasiodyti, kad eina prieš galią turinčių valią.

Sunku įiskverbtį "tikrujų" vidų. Jie save laiko lojaliais Lietuvos piliečiais ir savo praeitį teisina...

Iš "Draugo" laikraštyje 1994 10 27 spausdinto straipsnio.

Fabijonas S.DAUKANTAS

ATITRISYMAI

"Tremtinio" Nr.25 publikacijoje "Artėja žuvinto kautynių 50-metis" paminėto J.Kaminsko-Šarūno vardas yra ne Juozas o Jonas.

"Tremtinio" Nr.29 rašinyje "Po istorinės vietas paslžvalgius" minėto Lietuvos partizano Šarūno tikroji pavardė ne Žimalia, o Vincas Žvingėla.

"Tremtinio" Nr.30 A.Paulavičiaus posmo paskutinę ellutę skaityti: "Ant kruvinos, kur pėdos partizanu".

UŽSIENIECIJAI APIE MUS

Komunizmas žuvo, komunistai gyvena

UŽSIENIECIJAI APIE MUS

Dar okupacijos laikais sovietinė Lietuvos aristokratija diegė išeivijoje minėti, kad ji esanti lyg raudonos ridikas- viduje raudonumo nesą. Lietuvai nepriklausomybę atgavus, raudonieji jau skelbėsi buvę baltieji ridikai- visą laiką prieinęs tarybinių santvarkai, kur ir kaip galėjė. Pagaliau tie, kuriems raudonumas buvo įsisunkęs iki kaulų, sugalvojo naują teoriją: įvairiose istorinėse situacijose tarp rezistencijos ir kolaboracijos nesą ne tik sienos, bet ir demarkacinės linijos. Sniečkaus išdavikiškai politikai pateisinti, išėmę iš visai kito istorinio konteksto, kaip pavyzdį jie kiša vyskupą Motiejų Valančių. Sniečkus, vykdymas Stalino valią, pasirašinėjo įsakymus tremti lietuvius į Sibirą, fiziškai naikino patriotinę Lietuvos inteligenčią, organizavo stribus vykdyti šlykčiausius nusikaltimus prieš lietuvių taučią. Vysk. Valančius, palaikydamas kontaktus su caro vietininkais, Lietuvos vykdė rezistenciją: gelbėjo nuo kartuvių kunigus, gynė lietuvių tautą nuo rusinimo ir pravoslavinimo, ją švietė ir auklėjo, organizavo slaptą lietuviškų knygų gabėnių iš Prūsijos, ragino nepasi-

tiketi valdžiai. Pasidavusiais kunigais ir neiti pas juos išpažinties ir t.t. Kas bando Sniečką lyginti su Valančiumi, klastoja Lietuvos istoriją ir dengia lietuvių stalinių padarytus nusikaltimus.

Rezistenciją nuo kolaboracijos skiria ne demarkacijos linija, ne siena, o bedugnė.

Komunizmas žlugo, Lietuva atgavo nepriklausomybę, bet tūkstančiai lietuvių komunistų paliko. Klausimas "kiek Lietuvoje komunistų?" panašus į klausimą "kiek Amerikoje lietuvių?" Vieniems Amerikoje milijonas lietuvių, kitiems- 50 000, žiūrint, kaip kas lietuvių supranta. Iš 200 000 sąrašinių komunistų, A.Brazauskas teigimu, "tikrų" komunistų buvę 3 proc. Tai sudarytų 6000 asmenų. Dalis jų po nepavykusio 1991 metų pučo pasitraukė iš Lietuvos, kiti, apsirūpinę partijos turtu, nuėjo į įvairius verslus, mafiją ar pensiją, bet daugiausia įsitvirtino valdžioje centrinės valdžios ministerijose ir kitose struktūrose, savivaldybėse, buvusių kolchozų viršinėse. Visi šie sudaro valdančiosios partijos stūburkauli.

Komunizmas žlugo, bet "tvirtieji", kuriuos prezentas vadina "tikraisais"



Plechavičiukai Vokietijoje

Šiemet spaudoje plačiai paminėtos Vietinės Rinktinės sukūrimo ir jos likvidavimo 50-osios metinės.

Noriu papasakoti, kaip klostėsi Rinktinės karių gyvenimas Vokietijoje, kaip elgesi su jais vokiečiai.

Sargybiniai mus, vežamus į Vokietiją, lydėjo tik per Lietuvos teritoriją ir Rytprūsius. Nuo Dancigo koridoriaus sargybos nebebuvo, vagonų durys visą laiką buvo atidarytos, grožėjomės tvar kingomis vokiečių gyvenvietėmis.

Breslaujoje išlaipintus, mus laikinai apgyvendino halėje prie kareivinių. Vokiečiai elgesi korektiškai. I teritoriją buvo atvežta garso įrašų studija. Vokiečių prašomi, mūsų vyrai žygavo dainuodami Lietuvos karių dainas: "Gaudžia trimat", "Vyrai, prie jūros", "Ulonai, ulonai"... Vokiečių specialistai jas įrašinėjo į plokštėles. Kokiu tikslu - nežinau. Iš Breslaujos mus išskirstė į įvairius Vokietijos miestus, kur buvo aviacijos įstaigos.

Aš su 20-ies vyru būreliu patekau į Lignico aviacijos (Liufcoigamt) štabo kuopą. Gyvenome trijų aukštų kareivinėse su visais patogumais. Čia pat aerodromas ir lektuvų surinkimo ir statybos bei remonto angarai, kuriuose, be kariškių, dirbo nemažai civilių vokiečių vyru ir moterų.

Dienotvarkė buvo tokia: 7 val. - švilpukas: keltis, ruoša; 8 val. - patikrinimas ir paskirstymas tarnybai priešlektuviniuose postuose arba darbams prie aerodromo; 8.30 val. - pusryčiai valgykloje; 9 val. - būti paskyrimo vietoje.

Tarp vokiečių ir lietuvių karių Lignice nebuvo jokio skirtumo. Priešingai dėl kalbos nemokėjimo mums buvo daug kur nuolaidžiaujama, skirdavo lengvesnėms pareigoms.

Mūsų tiesioginis viršininkas viršila Krausė iš Austrijos įrodė aukštesnei vadovybei, kad mes, lietuviai, esame katalikai, ir mums draudžiama dirbtai sek-madieniais. Vietoj tarnybos sek-madieniais jis mus vedavo į bažnyčią.

Laisvu nuo tarnybos laiku galėjome išeiti į miestą, tik reikėjo užsirašyti raštinėje ir grįžti iki 24 val.

Gyvenome linksmai ir nerūpestingai, net alaus turėjome sočiai. Lankydavome maudymosi baseinus, vakaraus- kazino, kur grodavo smagi muzika, arba eida-vome į kino teatrus.

Nuo 1944m. liepos 20d. gavome įsakymą sveikinantis su karininkais, viršilomis ir puskarininkais ranką pakelti ne prie kepurės, bet ištiesi į priekį - "Hail Hitler".

Gražiai atšventėme Kūčias ir Naujuosis metus, visi gavome dovanėles, o jau už mėnesio palikome užminuotas kareivines ir Lignicą. Išvažiavome į Hainou miestą už 30 km, o dar po dviejų savaičių puolant rusams evakuavomės į Bunklau.

Taip prasidėjo klojones po Vokietiją. Jau buvo paskelbta totalinė mobilizacija: imami 51-60 metų vyrai, 16-18 metų jaunuoliai, taip pat 18-22 metų merginos. Tie daliniai buvo vadinti "Folks-schтурm". Kažkokiamame mažam miestelyje jie sustabdė mūsų mašinas ir pareikalavo atiduoti šautuvus. Pasiderėjus teko atiduoti: jie ruošesi gintis nuo bolševikų.

Mūsų vokietukai, kaip vadovaujančios lietuviams, išvengdavo karo komendantūros ir fronto. Karui einant prie pabaigos, niekas nenorėjo guldyti galvos už "didžių reichą".

Tačiau po stipraus bombardavimo Leipcige buvome taip išblaškyti, kad pradome ryšį su savo vadais. Toliau teko klojoti savarankiškai. Vis dėlto (berods Freiburge) pakliuvome patruliams ir buvom nusiųsti į komendantūrą. Čia buvo surinkta įvairių pasimetėlių.

SS majoras visiems išsirikiavus pranešė, kad sudaromas SS dalinys miesto gynybai, taigi norintys būti savanoriais rikiuojasi čia, ištiesė dešinę ranką.

Pirmieji paklusno estai, jų buvo 8. Vokiečių susirinko 11, latvių 3, lietuvių neatdirado nė vieno. Likusieji buvo paleisti. Mes, lietuviai, tėsėme klojones tarp dviejų frontų. Turėjome kavos pupelių (jų gaudavome prie sauso davinio), jas keisdavome su ūkininkais į duoną, rasdavome ir paliktu maisto sandelių, pasitraukus vokiečių kariuomenei. Pagaliau

sumaištyje (visi bėgo nuo rusų) pavyko prasmukti pro patrulius, išesti į traukinį, kuris atvežė į Anabergo miestelį.

Čia jau veikė demobilizacijos komisija, kuri dokumentuose žymėjo atleidimą nuo karinės įskaitos. Tačiau buvome uniformuoti,



Vincas Jurkšaitis. 1945m.

tik ant kairės rankovės turėjome skiriamą ženklių - lietuviškos trispalvės trikampį.

Toliau keliaudami vėl patyrėme civilių vokiečių nuoširdumą ir užuojautą. Čia visur buvo daug vokiečių pabėgelių iš rytių sričių. Pas kiekvieną ūkininką buvo 5-8 šeimos pabėgelių, ir visiems reikiėjo valgyti. Patys mažai ką turėdami, šeimininkai dalijosi su mumis paskutiniu duonos kąsniu.

Pagaliau gegužės mėn. 7d. susitikome su amerikiečių kariais. Šie paklausė, ar neturime ginklų. Gavę neigiamą atsakymą, nusiuntė į karo belaisvių stovyklą už Plauen miesto. Tai buvo didžiulis lageris - palapinių jūra pievoje tešesi gal 8km. Čia galėjo būti apie 100 000 karo belaisvių. Amerikiečiai kasdien juos rikiuodavo, ieškodami karo nusikaltelių - esesininkų karininkų.

Po dviejų mėn. Potsdame pasirašius Vokietijos pasidalijimo sutartį, mūsų stovyklą atiteko rusams. Tie tuoju pat patstatė savo sargybą, o amerikiečiai pasitraukė į savo zoną. Mes, lietuviai, nusiplėšėme antpečius, skiriame osius ženklus, sunaikinome asmens dokumentus, nuotraukas.

Labai buvo gaila beveik kasdien rasyto dienoraščio: jis užkasiau į žemę. Rytojaus dieną su stipria sargyba buvome traukiniu išvežti į Drezdeną. Išlaipino priemiesčio stotyje ir - eikite: nei maisto, nei nakvynės. Ruošėmės nakvynei mesto sode.

Ir vėl padėjo paprasti vokiečiai. Moterys paklausė, kas mes, iš kur važiuojame, pasišaukė viena kitą, susitarė, kuri kiek žmonių gali priimti nakvynei, išsi-vedžiojo mus po namus, pavalgydino, paguldė, o ryte išeinant įdėjo dar sumuštinių, nors gyvenimas mieste buvo gana sunkus. Jos be perstojo pasakojo apie siaubingą Drezdeno bombardavimą.

Vėliau buvome vežiojami dirbtai po įvairius Vokietijos miestus, kol per Lenkiją buvome atvežti į Lvovą. Čia sudarydavo ešelonus ir be teismo visus rusų karo belaisvius, buvusius Vokietijoje, siusdavo tiesiai į Vorkutą.

Iš Lvovo man pasisekė pabėgti ir grįžti į Lietuvą. Tik po metų buvau suimtas ir nuteistas 10 metų lagerio ir 5-eriems be teisių. Į Lietuvą grįžau 1960 metų gegužės mėnesį.

Vincas JURKŠAITIS

Husarų pulko sunkiųjų kulkosvaidžių eskadronas

1934m. liepos 7d. nepavykus į pučą organizavo kariuomenės generalinio štabo viršininkas gen. Petras Kubiliūnas, husarų pulko vadas plk. ltn. Bačkis ir karo aviacijos štabo viršininkas plk. ltn. Narakas. Pučo metu labai aktyviai reiškėsi husarų pulko sunkiųjų kulkosvaidžių eskadrono vadas mjr. Žlabys su savo eskadrono husarais. Pučui pralaimėjus, buvo suimta grupė karininkų. Pučui vadovams Lietuvos kariuomenės teismas skyre mirties bausmę. Atsižvelgus į prašymus, Lietuvos Respublikos Prezidento aktu mirties bausmė buvo pakesta: P. Kubiliūnui sunkiųjų darbų kalėjimu iki gyvos galvos, Bačkui - 15 metų sunkiųjų darbų kalėjimu ir Narakui - 12 metų sunkiųjų darbų kalėjimu. 22 Lietuvos kariuomenės karininkai buvo degraduoti ir pašalinti iš kariuomenės. Iš husarų pulko pašalintas ir Žlabys. Po pralaimėto pučo husarų pulko vadu buvo paskirtas Prezidento A. Smetonos žentas gen. štabo plk. ltn. Alyzas Valušis, o sunkiųjų kulkosvaidžių eskadrono vadu - ltn. Stravinskas (1935m. pakeltas kapi-

tonu). Už aktyvų dalyvavimą pučė naujas pulko vadą A. Valušis nubaudė viso pulko husarų: šešis mėnesius jiems neleista išeiti į miestą, o šv. Kalėdų atostogų išleido labai nedaug husarų, 5 dienomis sutrum-pino atostogas. Iš husarų pulko keletas karininkų paleista į atsargą, keletas perkelta į ulonų pulką, o iš ulonų pulko atkelta į husarų pulką. Sustiprinta pulko drausmė, ypač sunkiųjų kulkosvaidžių eskadrono.

1934m. rudenį man teko pradėti karo tarnybą kaip tik tame nusikaltusiam husarų pulko sunkiųjų kulkosvaidžių eskadrono. Buvo nelengva ir fiziškai, ir moraliai.

1934-1936m. sunkiųjų kulkosvaidžių eskadrono taranavo šie karininkai: ltn. Stravinskas; jaun. ltn. Mituzas - būrio vadas (1935m. perkeltas į 3-ąjį kavalerijos pulką); jaun. ltn. Bratėnas - būrio vadas (1935m. perkeltas į šarvuociai būri, 1936m. atleistas iš kariuomenės, tarnavo pasienio policijoje); jaun. ltn. Babickas laikinai éjo eskadrono vyr. karininko pareigas (1935m. perkeltas į gen. štabą); jaun. ltn. Langė - būrio vadas (1935m. perkeltas į 3-ąjį kavalerijos pulką); Chmieliauskas - būrio vadas (1935m. perkeltas į 3-ąjį kavalerijos pulką); jaun. ltn. Gasiūnas éjo eskadrono vyr. karininko pareigas; jaun. ltn. Sargiūnas -

būrio vadas. Visi minėtieji karininkai buvo jauni, gražūs, vikrūs, sportiški, išsilavinę, aukštos moralės.

Liktiniai puskarininkiai sunkiųjų kulkosvaidžių eskadrone buvo šie: viršila P. Lileikis - eskadrono vachmistras, nuo 1936m. sausio 1d. pulko vėliavinkas; pusk. Kežys - eskadrono sandelininkas; pusk. Bitkevičius - senųjų husarų būrininkas (jo brolis 3-ojo eskadrono viršila); pusk. Šernius, žemaitis, nuo Tauragės - būrininkas, 1935m. perkeltas į 3-ąjį kavalerijos pulką, éjo viršilos pareigas; Želvys, žemaitis, nuo Mažeikių - būrininkas, mažaraštis, bet labai gabus, drąsus vyras. Visi minėtieji liktiniai puskarininkiai buvo mažamoksliai, bet gražios kariškos išvaizdos, taktiški, drąsūs, karingi, atkaklūs, tvarkingi, gerai pažino savo būrio husarus, jų gabumus ir silpnybes. Faktiškai jie valdė eskadroną. Jie tarnavo ilgus metus ir buvo atsidavę kavalerijos tarnybai.

Sunkiųjų kulkosvaidžių eskadronas buvo stipriau-sias - gerai aprūpintas ginkluote. Be sunkiųjų kulkosvai-džių, dar turėjo 2 priešlektuvinius pabūklus "Orlikon", 100-150 žmonių šarvuociai būri, 120 arklių. Tai buvo nemaža karinė jėga.

Krizostomas ŠIMKUS



1944 metais tarnavau sovietų kariuomenės 254 pulko I-a įskaita mokoma Jame bataliono. Lapkričio mėnesį mūsų batalioną perkėlė iš Jarcevo į Pskovą, ir paskrido kalbos, kad siūs i Varšuvos frontą. Lapkričio 25-osios vakarą susodino į vagonus ir pajudėjome Lietuvos link.

Rytą sutikome Daugpilio stotyje, čia ir papusryčiavome, o pietus, sakė, gausime Švenčioneliuose. Po patikrino paaiškėjo, kad mūsų kuopoje trūks ta aštuonių kareivių - jie jau žygavo namo, o mes dar riedame fronto link. "Švenčioneliai man

raketa. Vadinas, pastebėjo. Reikiu kuo skubiau iš čia dingti. Man į vakarus - reikia perbristi upę, o ar ji gili-nežinau. Persižegnojau, pasikišau pirštines po kepure ir šokau į vandenį. Šaltas. Jau batai pilni, jau ir iki juosmens, ir taip gilyn ir gilyn, bet plauti nereikia - dar žemę siekiu, rankas iškelęs iriuosi pirmyn. Galiausiai pasiekęs kitą krantą nusaviau batus, nusivilkau milinę, apspaudžiau drabužius, išsigrežiau autus, eidamas išsigrežiau milinę ir apsivilkau. Dabar svarbu nesušalti.

Perbėgęs lauką, pasiekiau

giausia laukais, o dieną miškais. Gruodžio 1d, ledų perėjes Nevėži, pasiekiau pažstamas apylinkes.

Priėjau Josvainių-Ariogalos vieškelį. Girdžiu nuo Josvainių važiuoją žmogelis. Isėdu į vežimą ir pamatau pažstamą Pernaravos kleboną. Jis irgi mane prisiminė ir paklausė, ar nenoriu užteiti pas dėdė Matą Kupri. Ne, sakau, užesiū, pas dėdė Braziuką į Kupsčius. Bet jis patarė geriau neiti į Kupsčius, nes ten mokykla ir dažnai lankosi stribai. Be to, pasakė jis, tavo dėdė Matas išejo į mišką, vadovauja partizanų būriui, o žmona su



Klemensas Žikas, grįžęs iš lagerio. 1961m. Švēkšna

Kovos krikštas

turbūt bus paskutinė stotele", - galvojau. Ruošiausi ir aš bėgti.

I Švenčionelius atvažiavome į pietų, čia pavalgėme. Nutariau paieškoti vandens katiliukui išplauti, bet ginkluoti sargybiniai mane tuojs sustabdė ir pasakė, kad vandens nėra. Mus saugojo, kad nepabėgtume. Va karėjant palikome Švenčionelius ir temstant atvažiavome į Pabradę. Čia irgi traukinį išsyk apstojo sargybiniai, kurie nesi-

mišką. Mišku bėgti sunku-trukdo medžiai. Pasiekęs kvartalinę liniją, bėgu į vakarus. Linija bėgti geriau-netrukdo medžiai. Bėgdamas sušylu, drabužiai ganguja. Pribėgu laukymę, bet į ją neinu. Pasitaiko šiaurės linija-bėgu į šiaurę, pailstu-einu pėsčias, vėl bėgu, kol pribėgu so dybą. Priėjės arčiau, matau, kad tai pirtis ar jauja. Neužrakinta. Jeinu į vidų, o čia sudžiauti linai: iškürenta, dar žarijos raudonuo-

vaikais slapstosi. Dar pavažiavęs, netoli Pernaravos padėkau gerajam klebonui ir patraukiau per laukus téviškés link. Bet man dar nelemta buvo šiąnaktą pasiekti namus.

Perėjės laukus, pasiekiau Lamkalnio mišką. Miškas žinomas-Paliepių girininkijos, čia 1943-1944m. dirbau. Atėjau į miško 24 kvartalą ir einu gilyn į mišką. Tik staiga "Stok! Kur eini?" Prieš mane išdygsta du ginkluoti vyrai. Namo, sakau, į Ilgirių kaimą. Prieina arčiau, atsega vatinę ir sako: "Žiūrėk, stribas" Na, galvoju, čia ne stribai, čia miško vyrai. Paaškinau jems, kad pabėgau į kariuomenės, einu namo, kad vokiečių laikais dirbau Paliepių girininkijoje, pažistu Lapkalnio eigulį Kaltenį, eigulį Kavaliauską. Nu sivedė jie mane į bunkerį. Čia pamačiau pažstamą, ir viskas paaškėjo. Davė valgyti į aš, pasakodamas apie savo kelionę, nė nepajautau, kaip užmigau.

Pabudau visiems sukilus. Po pietų atėjo partizanas iš Pušynės bunkerio ir pranešė, kad jų bunkerį apsupo enkavedistai, vyks ta kautynės ir prašo pagalbos. Tuoj buvo paskelbtas pavoju, įsakyta su ginklais rikiuotis aikštėje. Aš irgi pakilau eti kartu, gavau kulkosvaidį "Dekteriovą" ir keturis diskus. Eiti buvo sunku, miške buvo girdėti šaudant - ten kovėsi Pušynės partizanai. Mums priartėjus per du kilometrus, staiga viskas nutilo. Sustojo ir mūsų būrys. Trumpai pasitarus, buvo nutarta eti Paliepių link, perkirsti Paliepių-Krakių vieškelį ir pamėginti iš enkavedistų atimti partizanus. Atžygiau vėl į numatyta vietą, pamatėme ant vieškelio stovint kariškas mašinas. Kareivai neše lavonus ir sužeistuosius. Gyvų partizanų nevedė. Buvo įsakyta pasislėpti malkų sandėlyje ir, jeigu enkavedistai



Prie paminklo žuvusiems savanoriams. 1994m. pavasaris, Kaunas

leido į kalbas. Sužinojome, kad Pabradėje stovi kariuomenės pulkas ir lietuvius ruošia frontui. Pabėgti iš čia nepavyks, belieka šokti iš važiuojančio traukinio.

Iš Pabradės traukinys išvažiavo jau sutemos. Aš atsistoju prie durų ir laukiu tinkamos progos, o čia pro duris kažkas tik šlumšt-matyt, šoko iš priekinio vagono. Nieko nelaukęs, pasispypriaus ir į priekį. Ačiū Dievui, sveikas. Traukinys nudundėjo tollyn. Atsikėlės apsidariau-naktis graži, pilnatis, kai-réje pusėje bégiai, dešinėje - Žemėmena. Staiga-švilpukas, ir traukinys sustoja. Pasigirsta automatiškiai, nušvinta raudona

ja krosnyje. Aš tuoju milinę ant krosnies, nusivilkau ir išsižiausčiau visus drabužius. Suėmė miegas, o užmigtis nenoriu ir negaliu. Išėjės į lauką, atšalų ir vėl sugrįžtu. Kol pradžiuvo drabužiai, jau pasirodė ir aušra.

Apsirengės vėl leidaus į kelią. Eiti buvo lengviau - drabužiai saus. Dešinėje liko Giedraičių miestelis ir ežeras. Priėjės pampiškės gyventoją, užėjau į kiemą. Šeimininkas nusivedė į trobą, davė pavalygti. Išsikeičiau milinę į kaimišką vatinuką, dar gavau duonos ir lašinių. Padėkojės išėjau. Miške kiek nusnaužiau, ir vėl į kelią. Keliavau penkias parnas. Eidavau naktį, dau-

nepastebės, nešaudyti. Jau ka reiviai baigė krautis ir sėdo į mašinas, tik staiga išgirdome komandą: "Iš mašinų! Kairėje banditai!" Kareiviai šoko į mašinų ir ēmė padrikai šaudyti į mus. Čia sukaleno ir mano "Dekteriovą". Mūšis mums buvo

sėkminges: sudeginome visas kareivių mašinas, nemažai jų žuvo, o mes visi likome sveiki.

Toks buvo mano kovos krikštas, o laukė ilgi partizaninio gyvenimo metai. Mano slapyvardis buvo Uosis.

Klemensas ŽIKAS

Iš mirusiuju sugrįžus

Užkasti žemėje visų lageryje mirusiuju buvo neįmanoma. Kūnai, kaip malkos, buvo kraunami į rietuves ir laukiama pavasario, kol žemė atsils.

Kalėjimo prižiūrėtojai mirusiesiems plaktuku sudaužydavo galvą, durklu perverdavo širdį arba sulaužydavo kojas. Tada būdavo ramūs, kad šie nepabėgs. Mat į lauką iš barakų, kamėrų išnešdavo ir leisgyvių žmonių, kurie, ikvėpę tyro oro, atsigaudavo. Bet kur didžiuliame šaltyje galėjo nueiti išsekės, nuogas kalinys (mirusius nurengdavo nuogai, kad jų drabužiai tektų naujai atvežtiesiems).

Tokioje lavonų rietuvėje nuoga gulėjau į aš, šešiolikmetė Janina Sasnauskaitė.

Mordovijos lageriuose siautė dizenterija, o mus čia atvežė labai išbadėjusius ir nusilpusius. Duonos per parą gaudavome po 300 gramus, ir daugiau nieko. Susirgau, iš manęs beliko tik kaulai ir oda. Gulėjau visai bejégė, lyg negyva. Tada išrengė mane ir išmetė į lavonų krūvą. Ten sutrupino abu blaždikaulius.

Šaltyje pradėjusią judėti atsikittinai mane pamatė ējusi pro šalį gydytoja. Tada sanitarai atneše į ligoninę.

Gydė dizenteriją ir sulaužytas kojas. Rengėsi amputuoti, bet operacijos neskubėjo daryti, nes kaliniai mirdavo nuo gangrenų.

Valgiau beržų auglius, kad pasveikčiau nuo dizenterijos. Ir pavyko, tik kojos negijo. Atsistoti negalėjau per neapsakomą skausmą. Ilgai kankinaus, kol pradėjau ne tik vaikšioti, bet ir šokti. Tik tada grįžo didžiulis noras gyventi.

Mokėjau lenkus, vokiečių ir lotynų kalbas (tėvas išmokė). Rusiškai lageriuose labai greitai pati išmoka. O ir dainai balsas geras buvo. Patekau į dainų ir šokių ansamblį. Kūrėme dainoms tekstus, rašėme scenarijus.

Žodžiais šlovinai ir Stalina, ir Leniną..., nes gyventi norėjau. Širdyje šlykštū buvo.

Mordovijos lageriuose teko susitikti su kaliniais: arkivyskupu Teofiliu Matulioniu, kunigu Alfonsu Svarinsku, Nijole Sadūnaite ir kita mylinčiai Lietuvą ir kovojančiai dėl jos laisvės žmonėmis. O pačios kelionė į lagerius lyg ir atsikittinė.

Po karo 16-metė atvykau į Molėtų raj. Videniškių Kauna mokytis. Kartą šeimininkės paprašyta išėjau vežti anksti rytą ryšulėli į Jonavą, kur laukė žmogus. Aš pati nežinojau, ką vežu ir kam vežu. Tik išėjau į kiemą - ir čiupo mane civiliai vyrai. Nutempė į saugumą. Ten sužinojau, jog tai buvo minos. Žiauriai kankino, tardė, bet aš nieko negalėjau pasakyti. Buva laiminga, kad nieko nežinojau.

Kankino ne tik saugume ir lageryje, bet ir grįžus namo. Net kolūkiuose karvių melžti, kiaulų šerti nepatikėjo. Teko dirbtinė, kur komunistams neužkliūdavo.

Janina Sasnauskaitė-Jurkevičienė kartu su vyru Antanu užaugino 4 vaikus. Sūnus Saulius tévų téviškėje ūkininkauja. Kartu su juo Molėtų raj. Videniškių apyl. Nosėnų kaime gyvena ir motina.

Janinos SASNAUSKAITĖS-JURKEVIČIENĖS pasakojimą Molėtai užraše Algirdas MEILUS



PREZIDENTAS BE APSAUGOS

1926m. Lietuvą valdė socialdemokratai, o ministras pirmininkas buvo Mykolas Sleževičius (visai panaši pavardė). Respublikos Prezidentas buvo Kazys Grinius. Nors ir tada buvo ne mažiau neraamus laikas, bet valdžios vyrams, o ypač prezidentui Griniui, palydovai buvo nereikalingi. Jis dažnai vaikšiodavo vienas.

Grinių išrinkus prezidentu, kartą būdamas Kaune nuėjau į krautuvę nusipirkti batų. (Batų krautuvė buvo Savanorių prospe. ir Lukšio g. kampe.)

Man matuo jantiesi batus, žydas krautuvininkas suriko žmonai: "Prezident!" Krautuvėje kilo šurmuly. Krautuvininko žmona vos spėjo prekystalį rankove nubraukti, kaip arsidarė durys ir jėjo Respublikos Prezidentas Kazys Grinius.

Priėjės prie prekystalio ir pasakės "labą dieną", prašneko: "Na, kupčiuli, batų gerū ar turi? Kokio šlamsto tai

Prezidentas klausia: "Na, va štie kiek kainuoja?" - "Oi, Jūsų Ekselencija..." (Žydas atiduotų ir veltui, bet ne patogu.) "Na, sakyk sakyk". Žydas puse lūpų (kad mes, klientai, negirdētume) pasakė kainą. "Tai kiek nuleisi?" - juokaudamas klausia Prezidentas.

Pagaliau "susiderėjės", nusipirkęs batus, kokių, pasak žydo, visame Kaune nerasi, krautuvininko pro duris išlydėtas,

Lietuvos Respublikos Prezidentas išėjo.

Mes, pirkėjai, matę tą humoristinį "spektaklį", skaniai pasijuokėme. O žydas

E.Simanaitio nuotrauka



Prezidento K. Grinius' asmeniniai daiktai

neapsakoma i džiaugėsi, mums atrode, kad jis iš to džiaugsmo pradės giedoti "Lietuva, Tėvynė mūsų..." Reikia pasakyti, jog iš visų Lietuvos prezidentų gal tik K. Grinius buvo tokis drąsus, kad jam nereikėjo jokių apgynėjų.

O, kaip Prezidentas A. Smetona? Ar jis turėjo

prieš? Žmonės šnekėdavo, kad su juo važiuodavo kelios mašinos apsaugos vyrų, bet aš tuo netikėjau, kol pats nejsitikinau.

Kaip savanoris gavau žemės, 1927m. vasarą stačiausi trobesius, vežiau miš-

ką. Kartą parvažiuoju iš miško su labai ilgais medžiais (kluonui sparinių reikėjo). Sukantis iš plento į namus, ištiko nesékmę: paskutinis vežimo ratas nuslydo nuo tilto į gilų griovį. Medžiai užtvėrė visą plentą. Man vienam išsisukti iš bėdos būtų reikėjė geros valandos. Susirūpinau, bet pamačiau, kad nuo Marijampolės atvažiuoja net keturios mašinos. Visos vienodos - manau, vestuvės. Iš privažiavusių ir sustojuusių trijų mašinų kad imis virsti imitę vyrai (jų buvo apie dyvliką), ir visi su baltomis pirštinėmis. Manau, kokia čia velniaua? Vasara su pirštinėm! Tuojau vienas jų, karingai nusiteikęs, suriko: "Tai ką, važiuot nemoki? Greičiau dink nuo kelio!" Pamatės šalia kelio botagą, stvérė jį. Kitas jau griebė už vadelių. Nieko nelaukės, botagą jam ištraukiau iš rankų, o antram surikau: "Mesk vadeles!" Matyt, jie iš manęs to nesitikėjo, kad tuo paklusno. Tada aš jau švelniau paklausiau: "Ar jūs augę ūkėje ar miške, kad neturite supratimo... Šitiuk vyrų! Pridėkit po ranką, užkelkit ratą ant tilto ir nereikės né botago..." Bet baltarankiai

mano patarimui neskuba naudotis. Tuotarp iš paskutinės mašinos išlipo Prezidentas A. Smetona su kitu, matyt, aukštū pareigūnu ir sako: "Gal jums reikia talkos?" Vos tai išgirdė, Prezidento apsaugos vyrai čiupo medžius už viršunių, ir vežimas kaip žaisliukas bematant buvo užkeltas ant tilto. Arkliai, pažiūrėjant link klūtį, neraginami émė traukti namų link.

Taigi kuris iš buvusių Lietuvos prezidentų ar drąsusis K. Grinius, ar bailusis A. Smetona - dėl būdo savybų labiau vertintinas? Mano manymu, A. Smetona. Ir kodėl? Todėl, kad A. Smetona prezidentu tapo po pučo, todėl turėjo nemažai priesū, ir jam reikėjo stiprios apsaugos. O jeigu kas mano, kad aš neteisus, tai kodėl mūsų valstybės išrinktus vyrus iргi sekoja apsaugos būrys? Ir ne tik pasku prezidentą. Aš manau, kad mūsų valdžios vyrai deramai eligiasi, Smetoną pamėgdžiodami, nes né vienas nežinome, kas mūsų tikras draugas, o kas priesas. Net ir Cesaris to nežinojo, todėl ir žuvo.

Stanislavas ANDRIUŠIS 1918m.
Nepriklausomybės kovų savanoris



Onos Merkevičienės sodyboje (Kazlų Rūdos miške), kur 18 parų enkavedistų duobėje buvo užkastas S. Andriušis (antras iš kairės)

nerodyk". "Oi, Jūsų Ekselencija, ponas Prezidente! Geresnių batų visame Kaune nerai!" - "Na, na, pažiūrėsim..."

O žydas ir jo žmona tik neša, tik krauna, tik krauna. Pagaliau radės tinkamus,

Prezidento Kazio Griniaus archyvas Lietuvoje

Spalio 7d. kartu su prezidento Kazio Griniaus palaikais į tėvynę buvo pargabentas ir gausus jo archyvas bei išlikusieji asmeniniai daiktai. Tuo rūpinosi Prezidento K. Griniaus perlaidojimo komisijos narys G. Ilgūnas. Jis surengė spaudos konferenciją, kurioje buvo parodyta daug K. Griniaus daiktų, archyvo dokumentų.

Amerikoje Prezidento archyvą labai kruopščiai tvarkė jo sūnus Liūtas. Išliko laiškų, nuotraukų, tiksliai velionio sūnaus Liuto nurašytu stalu kalendorių užrašų, lazda, kurią išsidrožė pats K. Grinius ir su juo perėjo visas pabégėlių stovyklas Vokietijoje, šachmatai, kuriuos Prezidentas pats išpjaustė, gyvenamas pabégėlių stovyklose. Išsaugotas ir Prezidento balsas - jo kalba, pasakyta per "Amerikos balso" radiją 1949m.

Vasario 16-osios proga. Ji buvo skirta okupuotai ir kovojančiai Lietuvai. "Amerikoje gyvenančių lietuvių asmeninių archyvų padėtis yra tragiska. Daugeliu atveju, mirus mūsų ižymiam žmogui, jų archyvai keliauja į šiukšlyną arba perduodami tiems, kurie jais domisi ir maloniai juos priima. Poeto Kleopo Jurgelionio asmeninį archyvą po poeto mirties artimieji perdavė Liūtui Griniui", - pasakojo G. Ilgūnas.

Dar neaišku, kuriam muziejui bus perduoti K. Griniaus asmeniniai daiktai - ar steigiamam prezidentu A. Smetonos, A. Stulginskio ir K. Grinius, ar Karo muziejui Kaune. Išlikusieji Prezidentų kanceliarijos dokumentai bus saugomi valstybiname archyve.

Teodoras ČIAPAS

LAI DZĪVO LATVIJA!

Lapkričio 18d. broliška latvių tauta mini 76-ąsias Nepriklausomybės metines. Mūsų kraujo broliai lemtingaisiais 1918 metais ginklu apgynė jauną valstybę. Karlis Ulmanis tapo laikinosios Vyriausybės pirmininku. Vėliau jų, jau Latvijos Respublikos prezidentą, po šalies okupacijos ir aneksijos 1940m. represavo okupantų valdžia.

1990m. atsikūrē Nepriklausoma Latvijos valstybę. Ir latviai susiduria su daugybė kliūčių. Tačiau lietuviai, latviai, estai, eidami drauge, laimi daugiausia. Tegyvuojā mūsų sesē Latvija!

Andrius BOSELIS

Jiems akių neužmerkdavo

Pernai rugpjūčio mén. partizanų giminės ir artimieji buvome susirinkę Dusetose, partizanų išniekinimo vietoje atidengiant ir šventiniant koplytstulpį. Išsiminė buvusios gimnazistės, gyvenusios šalia tos vietas, pasakojo jumas. Ji niekaip neprasidavo, kol laukdavo sutūpę į medžius varnai. Kai tik stribai, atvežę ir palikę sudarkytus partizanų kūnus, išsisklaidydavo, varnai akmeniu krisdavo iš medžių ir kažką blizgantį užsinešdavo ant šakų.

Tik dabar, praėjus 50 metų, supratau, kad tai buvo partizanų akys...

Ksavera NENENIENĖ
Panevėžys

Lapkričio 20d. 11 val. Marijampoleje, Dramos teatre, įvyks "Tauro" apygardos partizanų kovos 50-mečio minėjimas. Kviečiame dalyvauti.
Marijampolės LPKTS skyrius



1994m. lapkritis

TREMTINYS

Nr. 31 (136)



IVYKIAI × IVYKIAI

Paminklas Jonavos krašto partizanams



JONAVA. Lapkričio 13d. šv. Jokūbo bažnyčioje monsinj. A.Svarinskas aukojo šv. Mišias už Jonavos apylinkėse kovoju sius ir žuvusius partizanus. Šalia valstybinės ir tremtinio vėlia vos stovėjo nauja, pirmą kartą iš Kauno "išvykusi" partizanų vėlia. Čia pat buvo ir jos autorius kaunietis menininkas Šukšta.

Po šv. Mišių didelė kolona nužygiavo į panerį. Paminėti partizanų dieną atvyko iš Ruklos "Geležinio vilko" bataliono ir Jonavos savanorių būriai. Prie anksčiau ant Neries kranto pastatyto koplytstulpio atsirado labai prasmingas paminklinis ansamblis šio krašto žuvusiems arba nukankintiems partizanams. Tai kampu laužta stela su laisvės kovotojų pavardėmis. Projekto autorius-architektas V.Juraška. Monsinjoras pašventino paminklą. I ši Neries slėnį iš netoli buvusios stribynės atlikdavo žuvusiųjų ar nužudytųjų kūnus ir pakasdavo juos. Paminklo pastatymo iniciatorė, šio krašto pasipriešinimo istorijos tyrinėtoja V.Gabužienė



E.Simanaitio nuotraukos

Prie paminklo Jonavos partizanams

džiaugiasi, kad aukotojų lėšomis pavyko užbaigtai paminklo statybą ir pagerbtį kovotojų atminimą. Akmens plokštėje iškaltas ir jos brolio Juliaus Vasiliausko-Balandžio vardas, ir Romo Traščinsko-Lazdyno, Vacio Traščinsko-Pelėdos ir daugelio kitų. Prie paminklo kalbėjo Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio valdybos pirmininkas J.Čeponis. Kauno tremtinio choro vadovas A.Paulauskas, Jonavos raj. teritorinės gynybos štabo viršininkas V.Kraujus, Sajūdžio atstovas E.Simanaitis. Nuaidėjo trys salvės...

Vėliau savanorių štabo salėje buvo priimtos dvi rezoliucijos, surengtas koncertas.

Partizanų pagerbimo rengi-

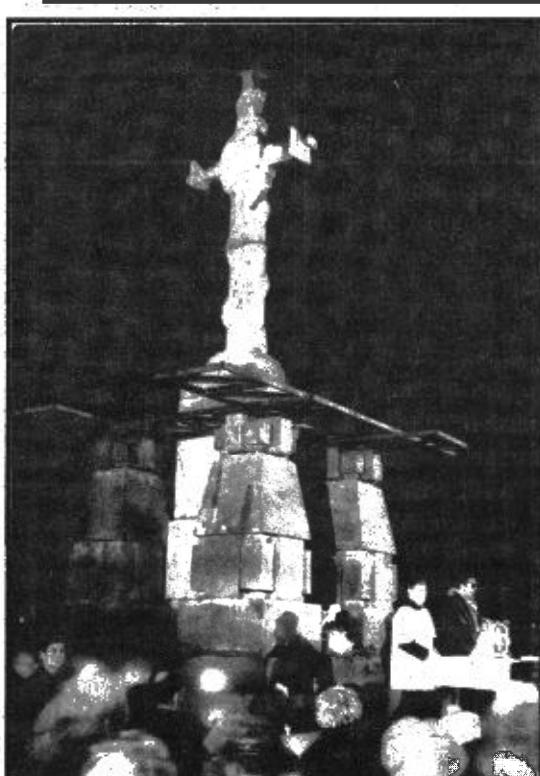
nyje, nors ir buvo kviečti; nedalyvavo nė vienas rajono vadovų ar bent jų atstovų.

Paulius DEMIKIS

Padėka

Nuo širdžiai dėkojame visiems paaukojusiems partizanų atminimo žamžinimo paminklo statybai lėšų ar prisidėjusiems savo darbu. Tik jūsų dėka iškilo paminklas ir ant granito plokštę atgijo atmintis. Ji bylos ateinančioms kartoms apie Jonavos apylinkėse vykusias kavas už Lietuvos laisvę.

Veronika GABUŽIENĖ



KAUNAS. Lapkričio 2d, Vėlinių vakarą, buvusiose miesto kapinėse (dabar - Ramybės parke) prie naujai atstatyto paminklo 1918-1919m. už Tėvynę žuvusiems kariams savanoriams rinkosi kau niečiai ir gėlėmis, degančiomis žvakėmis puoš paminklą. Už žuvusius 1918-1919m. karius, 1941m. sukielius, 1944-1953m. Lietuvą nuo sovietų okupantų gynusius partizanus čia šv. Mišias aukojo ir meldėsi šv. Kryžiaus (Karmelitų) bažnyčios klebonas A.Keina. Per šv.

Mišias gausiai susirinkusių kauniečių rankose žibėjo žvakėles. Dalyvavo daug jaunimo, tėvai su vaikais. Nepaisydami kartkarčiais praliumpančio lietaus, visi susikaupę meldėsi ir giedojo.

Natalija PUPEIKIENĖ

UŽJAUČIAME

Mirus žmonai Zofijai Martinkienei, nuoširdžiai užjaučiame aktyvų LPKTS narį A.Martinką. LPKTS taryba

Onai VALIŪNIENĖ mirus, nuoširdžiai užjaučiame jos vaikus.

Keliautojų klubas "Ažuolynas"

Gruodžio 2d.

11 val. Kaune, LPKTS salėje išvyks skyrių pirmininkų konferencija.

Vaistinė dirbs nuo 9 val.

LPKTS taryba

Pro memoria

Juozas Zienius

Spalio 27d. mirė politinis kalnys ir tremtinys, dimisios pulkininkas leitenantas Juozas Zienius.

Velionis gimė 1909 02 14d. Prienų raj. Naraukalio k. 1930m. baigė karos mokyklą, tarnavo 5-ajame pėstininkų pulke Panemunėje, vėliau šarvuociu rinktinėje Radviliškyje.

1936-1937m. mokėsi ir baigė Prancūzijos karos akademiją- Versilio aukštą tankų dalinių karos mokyklą.

Po sovietų okupacijos perkeltas į Pabradę, skiriamas vairuotojų kursų viršininku. 1941m. birželio 12d. gavo įsakymą vykti į Varėnos poligoną, kur po dviejų dienų buvo suimtas. Iki 1951m. kalėjo Norilsko fageriuose. 1951m. grįžo į Lietuvą, gyveno Skuode, vėliau persikelia į Kauną. Palaikė glaudžius ryšius su Vytauto Didžiojo karos muziejumi, priklausė Atsargos karininkų sąjungai.

Po sunkios ligos pasitraukė į Anapilį ir atgulė Kauno Petrašiūnų kapinėse. Atmintyje liko geraširdiška Jo šypsena ir padrašinantis žodis.

VD Karo muziejaus skyriaus vedėjas Algiris MARKŪNAS



Ona Valiūniéné

Spalio 24d. palaidojome savo mamą...

Velionė Ona Valiūniéné gimė 1898m. Pasvalio valsč., Ragujų k. felčerio Kazimiero ir Onos Čeponių 7 vaikų šeimoje, patyrė Pirimo pasaulinio karos likimą, anksti neteko tévo.

1927m. sukūrusi šeimą, Ona gyveno Juodeišiuose, Biržų apskrityje. 1948m. gegužės 22d. išremta su vyru ir vaikais į Irkutsko sr., Čeremchovo miesto šachtas, gyveno žeminėse.

1957m. tremtinį lietuvių išduoti už patriotinę veiklą, jos vyras Boleslovas Valiūnas ir tremtiniai Kaziūnas ir Jėčius sumiti ir nuteisti 10 metų lagerio. Velionei Onai ir 3 vaikams tenka dar sunkesnė tremtinio dalia. Suserga visa šeima. Rūpi ir Lietuvoje likusio sūnaus Vytauto likimas.

1954m. birželio mėn. tremtinys sūnus Antanas aplanko téveli lageryje, tikisi visa šeima kartu grįžti į Lietuvą, bet 1954m. liepos 30d. gauna iš lagerio žinią, kad Boleslovas Valiūnas žuvo.

1958m. liepos 14d. Ona su 3 vaikais grįžta į Lietuvą. Lietuvai atgavus laisvę, velionė labai džiaugėsi.

1990m. sūnus Antanas iš Sibiro lagerių parvežė žemę (tévo kapas buvo sunaikintas), simboliskai jas palaidojome téviškės žemėje.

Velionė Ona Valiūniéné palaidota Biržų raj. Pabiržės kapinėse.



Irkutsko sr. Čeremchovo raj. tremtiniai. Iš kairės: Vizbarienė, Balčiūnienė, Valiūnas, Valiūniéné ir Jėčienė kepa duoną. 1950m.

Palmyra VALIŪNAITĖ



1994m. lapkritis

TREMINTINYS

Nr. 31 (136)

8



IVYKIAI IVYKIAI

Jo atminimas išliks

ŠVENČIONĖLIAI. Pasi-priešinimo bolševikiniams okupantams sukaktis sutapo su paminklo paskutiniams nepalūžusių Lietuvos partizanui Stasiui Guigai-Tarzanui atidengimui Švenčionelių kapinėse.

Patriotišką iniciatyvą parodė "Valstiečių laikraščio" redakcija, rėmusi savo lešomis. Puse honoraro šiam kilniam tikslui paaukojo skulptūros autorius R.Kazlauskas. Prisidėjo ir kiti geros valios žmonės.



J.DILIO nuotrauka

Paminklo atidengimo akimirka

JURBARKAS. Spalio 16d. Jurbarko kapinėse buvo palaidoti nežinomos partizanės palai-kai. Prieš metus - spalio 29-30d. Muitinės gatvėje buvo atkasti 9 partizanų palai-kai. Medicininė ekspertizė nustatė, kad iš jų vieni palai-kai yra moters. Aštuančių partizanų palai-kus palaidojome pavasarį - kovo 11d., o šiuos pasilikome, norėdami išsiaiškinti, kieno jie. Didžiausia tikimybė, kad tai Elenos Sorokienės, gimusios 1928m., nuo Tauragės palai-kai. Ši kovotoja 1953m. lapkričio 6d. prie Viešvilės upelio buvo mirtinai su-žista ir vežama į Jurbarką mi-



rė. Liko trejų metų sūnelis. Kar-tu žuvo jos vyras ir dar trys par-tizanai.

Ši laisvės kovotoja taip ir

Spalio 30d. Lietuvos laukų granito paminklą pašventino ir šv. Mišias Švenčionelių bažnyčioje aukojo monsinj. A.Svarinskas. Iš iškilmes atvyko "Valstiečių laikraščio" darbuotojai, Seimo nariai A.Endriukaitis, V.Lapė ir J.Listavičius, SKAT vadas plk.ltn.A.Pocius. Grojo SKAT pučiamųjų orkestras, o garbės sargyboje stovėjo Švenčionių kuo-pos vyrai, vietus Šauliai, Utenos Šauliai ir tremtiniai atstovai. Seimo narys A.Endriukaitis savo kalboje pabrėžė, kad iki šiol tebėra riba tarp "mūsų" ir "jūsų", nes iškilmėse nebuvó oficialiosios valdžios atstovų. Gal prasmingiausi buvo pakartoti Stasio Guigos žodžiai: "Isidėmėk dabar viską, kad galėtum ki-tiem vėliau papasakoti"...

Šis partizanas iki paskutinės gyvenimo minutes buvo išritinięs, kad visų laisvės kovotojų pavardės aukso raidėmis bus įrašytos į tautos istorijos knygą. Iki laisvės tebuvo likę keleri metai, tačiau liga palaužė sveikatą.

Ypatingos pagarbos nusipel-né paprasta kaimo moteris Ona Činčikaitė, slėpusi ir globojusi S.Guigą 33 metus. Ateities kartoms partizano žygdarbi pri-mins paminklas Švenčionelių kapinėse, o kas primins lietuvių moterį, paaukojusią viską dėl švento tikslø?

Algirdas ŠIUOKŠCIUS

nepasakė savo vardo, liko pa-slaptinga, neatpažinta.

Vladas MEŠKAUSKAS

Lapkričio 27d. 13 val. Lazdijų raj. Kapčiamiesčio bažnyčioje bus au-kojamos šv. Mišios už žuvusius par-tizanus, po to bus šventinamas pa-minklinis kryžius. Smulkesnė in-formacija tel. Kaune 221143.

Kviečiame dalyvauti.

Lapkričio 28d. 11 val. Kaune, VDU sa-je (Daukanto 28) įvyks moksline kon-ferencija "Karaliaučiaus krašto prob-lemos". Ją organizuoja ir dalyvauti kviečia Lietuvos, Latvijos ir Estijos vie-nybės organizacija "Baltic unity".

Registracijos pradžia 9 val.



ILSÉKITÈS RAMYBËJE

Vladas Brundza

1924 - 1994

Rugpjūčio 15d. mirė buvęs po-litinis kalnynas Vladas Brundza. Velionis gimė Mariampolés apskr. Barsukynės k. 1949m. su-imtas, nuteistas 10 metų. Kalėjo Taišeto, Magadano lageriuose. 1957m. grįžo į Lietuvą, sukūré šeimą, užaugino du sūnus.

Iki pensijos dirbo Trakų raj. Aukštadvario elektros tinkluose meistru. Buvo išrinktas LPCTS Aukštadvario skyriaus

pirmininku.

Tebūna jam lengva Lietuvos žemė.

Aukštadvario politiniai kalnynai ir tremtiniai



Romanas Astrauskas

1917 - 1994

Lapkričio 9d. į Karmėlavos kapines grupė bendražygiumi pa-lydėjo Romana Astrauską, bu-vusį Kęstučio apygardos par-tizaną.

Velionis gimė Raseinių apskr. Pasandravėje. 1944m. iš-ėjo į mišką pas partizanus. 1946m. suimtas, kalėjo Kazach-stane, 1956m. ištremtas į Ir-kutsko sr. Į Lietuvą grįžo 1966m.

Laidotuvėse dalyvavo LPCTS Jurbarko skyriaus nariai, "Geležinio vilko" ir SKAT kariai. Atnisveikinimo kalbą pasakė LPCTS Jurbarko skyriaus pirmininkas A.Kasiulis.

Nuoširdžiai užjauciami velionio žmoną, buvusią par-tizanę Palubeckaitę-Astrauskiene ir artimuosių.

Buvę bendražygiai



Vytautas Samas

1930-1994

Velionis gimė 1930m. Ro-kiškio apskr. Kamajų valsč. Rū-džių k. ūkininkų šeimoje. 1941 06 14 kartu su tévais ir sesutėmis ištremtas į Altajų, Tiumencevo raj. Vilkovo k. Tévas atskirtas žuvo Krasnojarsko lageriuose.

1947m. mama su vaikais pabėgo į Lietuvą, čia slapstėsi. Vytauta, besislapstantį pas dėdė Kupiškio apskrityje, stri-bai suėmė. Nuteistas už pabé-gimą, 3-iems metams. Kalėjo Rostovo prie Dono srities ak-mens skaldyklose, po to išvežtas į tremti-Alta jaus kr. Ti-u-mencevo m. Į Lietuvą grįžo 1957m.

Mirė spalio 8d. Vilniuje. Palaidotas Rokantiškių kapi-nėse.

Tebūnie lengva jam Lietuvos žemelė.

Zenonas JUODVIRŠIS

ATSILIEPKITE!



Juozas BRAŽAS, Alfonso, g.1912m. Šiaulių apskr. Šaukėnų mst. Pailgio k. Iš Lietuvos kariuomenės pakliuvo į Podolsko lagerį, iš ten pabėgo. 1949m. žuvo Kuršenuose. Kā nors žinančių apie pas-kučines jo gyvenimo valandas pra-šome atsiliepti. Žinių laukia: Ni-jolė Balsiukienė, Vėtrungės 5-5, Kaunas; tel. 253631

TREMINTINYS

Vyr. redaktorė Vanda Poderytė

1994m. lapkričio 18 d. Nr. 31 (136).

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

3000 Kaunas, tel. 20 95 30

SL289. koresp.: Edmundas Simanaitis

lit. red.: Danutė Bartulienė, Irma Žukaitė

korekt.: Audronė Kaminskienė

tech.red.: Vesta Milerienė (Kaina 45ct)

Maketavo Rasa Černevičiūtė. Spausdino valst. "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas. Ofsetinė spauda, 2 sp. lankai. Tiražas 6000. Užs. Nr. 3314

"Tremtinio" laikraštyje dažniausiai spausdinamos archyvinės nuotraukos, todėl spaustuvei dėl jų kokybės pretenzijų neturime